

Norges Høyesterett - Kjennelse - HR-2019-2206-A

Instans	Norges Høyesterett – Kjennelse
Dato	2019-11-27
Publisert	HR-2019-2206-A
Stikkord	Sivilprosess. Vernetting. Luganokonvensjonen.
Sammendrag	En rekke europeiske lastebilprodusenter var ilagt omfattende bøter av EU-kommisjonen for prissamarbeid. Posten Norge AS med norske og utenlandske datterselskaper hadde kjøpt et betydelig antall lastebiler av disse produsentene, også av et norsk datterselskap av en av dem. Dette datterselskapet var ikke omfattet av kommisjonsvedtaket. Posten Norge AS med datterselskaper reiste sak for Oslo tingrett mot samtlige produsenter sammen med det norske datterselskapet under henvisning til Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 om særlige vernetting. Det ble gjort gjeldende at de saksøkte var solidarisk ansvarlige for tapet som prissamarbeidet hadde påført saksøkerne. Høyesterett, som behandlet saken i avdeling, uttalte at betingelsen i Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 om at kravene må være nært forbundet for at bestemmelsen skal komme til anvendelse – «tilknytningskravet» – forutsetter at den samme rettslige og faktiske situasjon gir risiko for forskjellig bedømmelse ved separat behandling. Saksøkeren har bevisbyrden for at vilkårene for kumulasjon er oppfylt. Ved prøvingen må det foretas en relativt utførlig vurdering av om kravene er så nært forbundet rettslig og faktisk at det er ønskelig å forene dem til felles behandling. Saksøkeren må påvise en viss sannsynlighet for at tilknytningskravet er oppfylt. En ren pretensjon fra saksøkerens side er imidlertid ikke tilstrekkelig. At det norske datterselskapet ikke var omfattet av kommisjonsvedtaket var ikke til hinder for at selskapet kunne gjøres til ankersaksøkt. Det kunne heller ikke stilles krav om at selskapet skulle ha deltatt på lik linje med adressatene for vedtaket. Prosessforutsetningen i Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 ble ansett oppfylt også for de utenlandske saksøkerne. Søksmålet fra samtlige saksøkere ble etter dette tillatt fremmet overfor samtlige saksøkte. (Rt-sammendrag)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2017-115740 – Borgarting lagmannsrett LB-2018-136341 – Høyesterett HR-2019-2206-A, (sak nr. 19-023426SIV-HRET).
Parter	I. Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB, Bring Linehaul AB, Bring Frigo Åkeri AB, Svebol Logistics AB, Bring Åkeri AB og Bring Trucking a.s. (advokat Ole Rasmus Asbjørnsen) mot Iveco S.p.A, Iveco Magirus AG, CNH Industrial N.V. og Fiat Chrysler Automobiles N.V. (advokat Aksel Joachim Hageler – til prøve), Volvo Lastvagnar Ab, Renault Trucks SAS, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, AB Volvo (advokat Kaare Andreas Shetelig), DAF Trucks N.V. og DAF Trucks Deutschland GmbH (advokat Karl Oddmundson Wallevik – til prøve), Daimler AG (advokat Ole-Andreas Torgersen – til prøve), MAN Truck & Bus Deutschland GmbH, MAN SE og Man Truck & Bus Ag (advokat Thomas Gjølberg Naalsund). II. Iveco S.p.A, Iveco Magirus AG, CNH Industrial N.V. og Fiat Chrysler

Automobiles N.V. (advokat Aksel Joachim Hageler – til prøve), Volvo Lastvagnar Ab, Renault Trucks SAS, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH og AB Volvo (advokat Kaare Andreas Shetelig), DAF Trucks N.V., DAF Trucks Deutschland GmbH (advokat Karl Oddmundson Wallevik – til prøve), Daimler AG (advokat Ole-Andreas Torgersen – til prøve), MAN Truck & Bus Deutschland GmbH, MAN SE og Man Truck & Bus Ag (advokat Thomas Gjølberg Naalsund) mot

Bring Cargo AS, Bring Linehaul AS, Bring Gudbrandsdalen AS, Bring Transportløsninger AS, Posten Norge AS og Espeland Transport AS (advokat Ole Rasmus Asbjørnsen).

Forfatter

Dommerne Wilhelm Matheson, Henrik Bull, Kine Steinsvik, Knut H. Kallerud og Erik Møse.

Sist oppdatert

2019-12-02

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder spørsmål om et erstatningssøksmål mot utenlandske saksøkte som følge av ulovlig prissamarbeid, kan anlegges for norske domstoler etter Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1.
- (2) Saksøkerne er Posten Norge AS og 12 datterselskaper i Posten-konsernet; i fortsettelsen samlet omtalt som Posten-selskapene. Fem av datterselskapene er norske og syv er utenlandske. De utenlandske saksøkerne er hjemmehørende i henholdsvis Sverige og Slovakia.
- (3) De saksøkte er selskaper som driver omsetning av lastebiler. Foretakene tilhører bilkonsernene MAN, Volvo/Renault, DAF, Daimler og Iveco. Av de saksøkte er det bare Volvo Norge AS som er et norsk selskap med verneting i Norge. De øvrige er utenlandske foretak med alminnelig verneting i andre land som er omfattet av Luganokonvensjonen.
- (4) EU-kommisjonen traff 19. juli 2016 vedtak der de utenlandske saksøkte ble bøtelagt for langvarig prissamarbeid. I vedtaket avsnitt 1 og 2 heter det:
 - «(1) This Decision relates to a single and continuous infringement of Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union ('TFEU') and Article 53 of the Agreement on the European Economic Area ('EEA Agreement').
 - (2) The infringement consisted of collusive arrangements on pricing and gross price increases in the EEA for medium and heavy trucks; and the timing and the passing on of costs for the introduction of emission technologies for medium and heavy trucks required by EURO 3 to 6 standards. The infringement covered the entire EEA and lasted from 17 January 1997 until 18 January 2011.»
- (5) De utenlandske saksøkte ble gjennom et forlik med EU-kommisjonen samlet ilagt bøter på mer enn 2,9 milliarder euro. For MAN-selskapenes vedkommende ble boten etter vedtakets artikkel 2 punkt a satt til null. Dette hadde sammenheng med at MAN-selskapene hadde vært de første til selv å melde fra om overtredelsen i henhold til Kommisjonens meddelelse 2006/C 298/11 om bøtefritakelse og bøtenedsettelse i kartellsaker. I vedtaket ble disse selskapene derfor innrømmet immunitet mot bøter.
- (6) De utenlandske Volvo/Renaultselskapenes samarbeid med EU-kommisjonen førte også til delvis immunitet for deler av overtredelsesperioden og til nedsettelse av boten. Det samme gjaldt enkelte andre av selskapene som hadde deltatt i prissamarbeidet.
- (7) Saksøkte Volvo Norge AS er ikke adressat for – og derfor heller ikke omfattet av – Kommisjonens vedtak, jf. premissenes punkt 1.2.4, avsnitt 19 og slutningens artikkel 1.
- (8) Posten-selskapene har samlet kjøpt et betydelig antall lastebiler av de saksøkte. I stevning til Oslo tingrett 18. juli 2017 er det gjort gjeldende at bilene i perioden da prissamarbeidet pågikk, ble solgt til overpris, og at de saksøkte, også Volvo Norge AS, er solidarisk ansvarlige for det tap Posten-selskapene har lidt som følge av dette.
- (9) Volvo Norge AS aksepterte for tingretten at samtlige av saksøkerne kunne saksøke selskapet ved norske domstoler, jf. Luganokonvensjonen artikkel 2. De utenlandske saksøkte gjorde derimot gjeldende at de ikke kunne saksøkes i Norge idet vilkårene etter Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 om internasjonalt kumulasjonsverneting ikke er oppfylt.
- (10) Oslo tingrett avsa 1. juli 2018 kjennelse [TOSLO-2017-115740]¹ med slik slutning:
 - «Sak nr. 17-115740TVI-OTIR/02 fremmes.»

- (11) De utenlandske saksøkte anket til Borgarting lagmannsrett, som 4. desember 2018 etter skriftlig behandling avsa kjennelse [LB-2018-136341]¹ med slik slutning:
- «1. Søksmålet fra de utenlandske saksøkerne (Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking a.s) mot de utenlandske saksøkte (DAF Trucks N.V., DAF Trucks Deutschland GmbH, MAN SE, Man Truck & Bus AG, MAN Truck & Bus Deutschland GmbH, Daimler AG, AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB, Renault Trucks SAS, CNH Industrial N.V., Fiat Chrysler Automobiles N.V, Iveco Magirus AG og Iveco S.p.A) avvises.
 - 2. For øvrig forkastes anken.
 - 3. Sakskostnader tilkjennes ikke for tingretten eller lagmannsretten.»
- (12) Både de utenlandske saksøkerne og de utenlandske saksøkte har anket kjennelsen – som dels avviser, dels fremmer søksmålene – til Høyesterett.
- (13) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 7. mars 2019 at ankene i sin helhet skal avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstoloven § 5 første ledd andre punktum.
- (14) Ved gjennomgangen av partenes anførsler vil jeg presentere de utenlandske saksøktes argumentasjon først, slik rekkefølgen også var under ankeforhandlingen.
- (15) De utenlandske saksøkte – **MAN SE, Man Truck & Bus AG, MAN Truck & Bus Deutschland GmbH, AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB, Renault Trucks SAS, DAF Trucks Deutschland GmbH, DAF Trucks N.V., Daimler AG, CNH Industrial N.V., Fiat Chrysler Automobiles N.V, Iveco Magirus AG og Iveco S.p.A** – gjør i korte trekk gjeldende:
- (16) Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 skal tolkes strengt. I motsatt fall uthules konvensjonens hovedregel i artikkel 2 om bostedsverneting.
- (17) Prøvingen av om kravene er så nært forbundet som angitt i artikkel 6 nr. 1, svarer til prøvingen av prosessuelle pretensjoner etter norsk rett. Saksøkers pretensjoner om forbindelsen mellom kravene skal ikke legges uprøvd til grunn. Også materielle pretensjoner undergis en viss prøving etter artikkel 6.
- (18) Lagmannsrettens vurdering av om tilknytningsvilkåret er oppfylt, bygger på graden av sannsynlighet for at Posten-selskapene kan vinne frem med et krav mot Volvo Norge AS. Et slikt prøvingstema har ingen støtte i rettspraksis.
- (19) Det foreligger ingen relevant tilknytningsfaktor mellom kravene i saken her ut over saksøkernes pretensjoner om det saksøkte norske selskapets ansvar. Pretensjoner er ikke tilstrekkelig. Lagmannsretten har tolket artikkel 6 nr. 1 feil når den ikke legger avgjørende vekt på at Volvo Norge AS ikke er adressat for kommisjonsvedtaket. Ettersom Volvo Norge AS ikke er omfattet av vedtaket om «a single and continuous infringement» – det vil si om en samlet og sammenhengende overtredelse av konkurransereglene – mangler et objektivt tilknytningspunkt mellom kravene.
- (20) Selskaper omfattet av kommisjonsvedtaket på den ene siden, og Volvo Norge AS på den annen, er etter dette ikke i samme faktiske og rettslige situasjon. Det er derfor ingen risiko for at separat behandling av kravene skal resultere i avgjørelser som er uforenlige i artikkel 6 nr. 1s forstand.
- (21) I motsetning til hva vedtaket viser for de utenlandske saksøkte, bygger kravet mot Volvo Norge

AS dessuten bare på pretensjoner, ikke på bevis. Saksøkernes forsøk på å etablere et slikt krav gjennom omfattende bevisprovokasjoner er etter rettspraksis ikke i samsvar med den norske prosessordningen.

- (22) Ettersom Volvo Norge AS ikke er omfattet av kommisjonsvedtaket, har det uansett ikke vært forutberegnelig for utenlandsselskapene å bli saksøkt i Norge.
- (23) Lagmannsretten har under enhver omstendighet prøvd pretensjonen om Volvo Norge AS' ansvar for en samlet og sammenhengende overtredelse av konkurransereglene med for lav intensitet og dermed bygget på en uriktig terskel etter artikkel 6. Når Volvo Norge AS ikke er omfattet av vedtaket, skyldes dette at EU-kommisjonen etter bred etterforskning ikke har funnet holdepunkter for at selskapet har deltatt i kartellet. Lagmannsretten har oversett den negative bevisverdien dette har. Vilåårene for en samlet og sammenhengende overtredelse er uriktig forstått. Ansvaret må vurderes konkret for det enkelte selskap og er underlagt et strengt beviskrav. Ved at terskelen for kumulasjon etter artikkel 6 nr. 1 er lagt altfor lavt, er konvensjonen tolket på en måte som bryter med prinsippet om at unntak fra hovedregelen i artikkel 2 om bostedsverneting skal tolkes strengt. Lagmannsrettens generelle rettsanvendelse svekker konvensjonens effektivitet.
- (24) Det er heller ikke grunnlag for å gjøre Volvo Norge AS til ankersaksøkt med utgangspunkt i et påstått objektivt foretaksansvar i konkurranseretten. Volvo Norge AS kan ikke ut fra det konkurranserettslige foretaksbegrepet pådras ansvar for morselskapet Volvo ABs eller andre konsernselskapers handlinger. Et krav basert på konserntilknytning bygger uansett ikke på samme faktiske og rettslige situasjon som de øvrige krav i saken.
- (25) Det er ikke grunnlag for å sondre mellom kravene til Posten Norge AS og kravene til de utenlandske saksøkerne mot de utenlandske saksøkte, slik lagmannsretten har gjort i slutningens punkt 1. Begge kravstyper må etter dette avvises etter artikkel 6.
- (26) For det tilfelle at det må gjøres en slik sontring som lagmannsretten har gjort, er kjennelsen riktig på dette punktet.
- (27) De saksøkte utenlandsselskapene har nedlagt sammenfallende påstander, men da slik at selskaper tilhørende samme konsern har nedlagt felles påstand.
- (28) MAN SE, MAN Truck & Bus AG og MAN Truck & Bus Deutschland GmbH har nedlagt slik påstand:
- «I anken:
1. Lagmannsrettens kjennelse pkt. 2 oppheves.
2. MAN SE, MAN Truck & Bus AG og MAN Truck & Bus Deutschland GmbH tilkjennes sakskostnader for alle instanser.
- I anketilsvaret:
1. Anken forkastes.
2. MAN SE, MAN Truck & Bus AG og MAN Truck & Bus Deutschland GmbH tilkjennes sakskostnader for alle instanser.»
- (29) AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB og Renault Trucks SAS har nedlagt slik påstand:
- «I anken:
1. Lagmannsrettens kjennelse pkt. 2 oppheves.
2. AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB og Renault Trucks SAS tilkjennes sakskostnader for alle instanser.

I anketilsvaret:

1. Anken forkastes.
2. AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB og Renault Trucks SAS tilkjennes sakskostnader for alle instanser.»

- (30) DAF Trucks Deutschland GmbH og DAF Trucks N.V. har nedlagt slik påstand:

«I anken:

1. Lagmannsrettens kjennelse pkt. 2 oppheves.
2. DAF Trucks Deutschland GmbH og DAF Trucks N.V. tilkjennes sakskostnader for alle instanser.

I anketilsvaret:

1. Anken forkastes.
2. DAF Trucks Deutschland GmbH og DAF Trucks N.V. tilkjennes sakskostnader for alle instanser.»

- (31) Daimler AG har nedlagt slik påstand:

«I anken:

1. Lagmannsrettens kjennelse pkt. 2 oppheves.
2. Daimler AG tilkjennes sakskostnader for alle instanser.

I anketilsvaret:

1. Anken forkastes.
2. Daimler AG tilkjennes sakskostnader for alle instanser.»

- (32) CNH Industrial N.V., Fiat Chrysler Automobiles N.V, Iveco Magirus AG og Iveco S.p.A har nedlagt slik påstand:

«I anken:

1. Lagmannsrettens kjennelse pkt. 2 oppheves.
2. CNH Industrial N.V., Fiat Chrysler Automobiles N.V, Iveco Magirus AG og Iveco S.p.A tilkjennes sakskostnader for alle instanser.

I anketilsvaret:

1. Anken forkastes.
2. CNH Industrial N.V., Fiat Chrysler Automobiles N.V, Iveco Magirus AG og Iveco S.p.A tilkjennes sakskostnader for alle instanser.»

- (33) De norske saksøkerne – **Posten Norge AS, Bring Cargo AS, Bring Linehaul AS, Bring Gudbrandsdalen AS, Bring Transportløsninger AS og Espeland Transport AS** – og de utenlandske saksøkerne – **Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking a.s.** – gjør sammen i korte trekk gjeldende:

- (34) En forutsetning for at det skal være risiko for uforenlige avgjørelser i artikkel 6 nr. 1s forstand, er at de hviler på samme faktiske og rettslige situasjon. En forskjell i bevissituasjonen utgjør i saken her ikke noen forskjell i den faktiske situasjonen. Heller ikke ulikhet i rettslige grunnlag for kravet medfører en forskjell i den rettslige situasjonen. De saksøkte kunne uansett forutse at de risikerte saksmaal i en konvensjonssstat der minst én av dem er hjemmehørende.

- (35) Kravene mot de utenlandske saksøkte og mot Volvo Norge AS er tilstrekkelig nært forbundet. Det kreves ikke en bestemt grad av sannsynlighet for at kravet mot Volvo Norge AS fører frem. Ved avgjørelsen av jurisdiksjonsspørsmålet skal saksøkers pretensjoner legges uprøvd til grunn. Dette

er et sikkert prinsipp i norsk prosessrett og samsvarer med EU-domstolens praksis. Rettspraksis om prøving av kontraktsverneting er ikke overførbar til vurderingen etter artikkel 6 nr. 1 om hva som er forbundne krav. Den vurderingen lagmannsretten har gjort av om kravene kan føre frem, går etter dette lenger enn det som er nødvendig for å ta stilling til kumulasjonsspørsmålet.

- (36) Alle de saksøkte har, i strid med kartellforbudet i EØS-avtalen artikkel 53 og Traktaten om den europeiske unions funksjonsmåte – TEUF – artikkel 101, deltatt i det samme prissamarbeidet. Kravene i foreliggende sak springer allerede av den grunn ut av samme faktiske og rettslige situasjon.
- (37) EU-domstolens avgjørelse i sak C-352/13 *CDC* er ikke til hinder for at et søksmål mot et selskap som hevdes å ha deltatt i et kartell, men som ikke er omfattet av et kommisjonsvedtak om dette, kan kumuleres med et søksmål mot dem som har fått et slikt vedtak mot seg. Dette bekreftes av en lang rekke engelske avgjørelser om krav mot ankersaksøkte som ikke har vært omfattet av et slikt vedtak.
- (38) Volvo Norge AS må ha kjent til det ulovlige samarbeidet og deltatt i eller bidratt til gjennomføringen av det. Foretak som sammen volder skade gjennom brudd på konkurransereglene, vil være solidarisk ansvarlige for skaden.
- (39) Det norske Volvo-selskapet er uansett del av Volvo-konsernet som samlet utgjør ett foretak. Det konkurranserettslige foretaksbegrepet innebærer at ingen juridiske enheter innenfor foretaket kan påberope seg ansvarsfrihet på grunnlag av manglende kunnskap om overtredelsen.
- (40) Posten Norge AS, Bring Cargo AS, Bring Linehaul AS, Bring Gudbrandsdalen AS, Bring Transportløsninger AS, Espeland Transport AS, Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking A.S. har nedlagt slik påstand:
- «1. I anken fra de utenlandske Posten-selskapene:
Søksmålet fra Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking A.S. fremmes.
 - 2. I anken fra de saksøkte:
Anken forkastes.
 - 3. I begge tilfelle:
Posten Norge AS, Bring Linehaul AB, Bring Cargo AS, Bring Transportløsninger AS, Bring Gudbrandsdalen AS, Espeland Transport AS, Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking A.S. tilkjennes sakens omkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.»
- (41) Saken står i samme stilling for Høyesterett som for tingretten og lagmannsretten.
- (42) **Mitt syn**
- (43) **Problemstillingen**
- (44) Spørsmålet i saken er om kravet Posten-selskapene har rettet mot Volvo Norge AS, er «så nær forbundet» med kravene som de samme selskapene har rettet mot de utenlandske saksøkte, at også søksmålene mot de utenlandske saksøkte kan behandles ved det norske Volvo-selskapets alminnelige verneting, Oslo tingrett, jf. Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1.
- (45) **Om Høyesteretts kompetanse**

- (46) Lagmannsretten kom i kjennelsens punkt 2 til at vilkårene for kumulasjon er oppfylt for de *norske Posten-selskapenes* søksmål mot de utenlandske saksøkte og fremmet – i likhet med tingretten – saken for denne del. Dette er anket videre av de *utenlandske saksøkte*. Høyesteretts kompetanse er etter videre anke over kjennelse begrenset, jf. tvisteloven § 30-6. Ved anke over rettsanvendelsen, slik som her, er kompetansen begrenset til å gjelde «den generelle rettslige forståelsen av en skreven rettsregel», jf. tvisteloven § 30-6 bokstav c. Det følger av sikker rett at uttrykket «skreven rettsregel» også omfatter internasjonale konvensjoner, jf. blant annet HR-2018-869-A avsnitt 68. Høyesterett kan for denne delen av saken bare prøve lagmannsrettens generelle forståelse av Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1.
- (47) Lagmannsretten kom i kjennelsens punkt 1 – i motsetning til tingretten – til at vilkårene for kumulasjon ikke er oppfylt for de *utenlandske Posten-selskapenes* søksmål mot de utenlandske saksøkte. Den avviste derfor denne delen av saken. De utenlandske Posten-selskapene har anket over avvisningen av kravet mot de utenlandske saksøkte. I dette spørsmålet har Høyesterett full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (48) **Generelt om Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1**
- (49) Luganokonvensjonen gjelder etter tvisteloven § 4-8 som norsk lov. På et område som her, der konvensjonsbestemmelsene er gitt lovs rang – såkalt sektormonisme – erstatter konvensjonens regler om internasjonalt vernet ing tvistelovens bestemmelser så langt konvensjonens regler rekke, se for så vidt også HR-2018-869-A avsnitt 70 om konvensjonens forrang som *lex specialis*.
- (50) Ved tolkningen av konvensjonens regler skal det tas «tilbørlig hensyn» til avgjørelser fra EU-domstolen og til avgjørelser fra nasjonale domstoler om forordning 44/2001 – Brüssel I-forordningen – som konvensjonen bygger på, jf. Rt-2015-129 avsnitt 24 *Arrow*. Så langt bestemmelsene er like, må det samme gjelde for forordning 1215/2012 som i EU har avløst forordning 44/2001. Artikkel 8 nr. 1 i den nye forordningen svarer til Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1.
- (51) Utgangspunktet etter artikkel 2 nr. 1 er at personer med bosted i en konvensjonsstat «uansett statsborgerskap [skal] saksøkes ved domstolene i bostedsstaten». En juridisk person skal etter konvensjonens artikkel 60 på samme måte saksøkes ved domstolene i den staten vedkommende har sitt vedtektsbestemte sete, hovedadministrasjon eller hovedforretningssted. En utlending kan etter dette saksøke Volvo Norge AS i Norge, se også de alminnelige vernetingsbestemmelsene i tvisteloven § 4-4.
- (52) Artikkel 6 nr. 1 er et unntak fra hovedregelen i artikkel 2 og lyder:
 «En person som har bosted i en konvensjonsstat kan også saksøkes:
 1. om han er en av flere saksøkte, ved domstolene for det sted hvor en av de saksøkte har bosted, forutsatt at kravene er så nært forbundet at det er ønskelig å forene dem til felles behandling og til felles avgjørelse for å unngå risiko for uforenlige avgjørelser som en følge av separat behandling;»
- (53) Forutsetningen om at «kravene er så nært forbundet» at det er ønskelig å forene dem «for å unngå risiko for uforenlige avgjørelser som en følge av separat behandling», omtales gjerne som «tilknytningsvilkåret» eller «tilknytningskravet».
- (54) Rettstilstanden omkring artikkel 6 nr. 1 er sammenfattet i en nyere dom fra EU-domstolen 21. mai 2015 i sak C-352/13 *Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA* – heretter bare CDC. Jeg tar ved gjennomgangen utgangspunkt i denne avgjørelsen.

- (55) EU-domstolen slår i *CDC* avsnitt 16 flg. fast at bestemmelsen «skal fortolkes selvstændigt ud fra forordningens mål og opbygning». Dette innebærer at det er konvensjonens – og ikke den nasjonale rettens – regler og system som skal danne grunnlaget for tolkningen.
- (56) Videre pekes det i avsnitt 18 på at artikkel 6 nr. 1 er en spesialregel som gjør unntak fra hovedregelen i artikkel 2. Bestemmelsen «skal fortolkes strengt og kan ikke føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som forordningen udtrykkeligt har for øje».
- (57) Formålet med kumulasjonsadgangen er å unngå at separat behandling av krav som er nært forbundet, skaper risiko for uforenlige avgjørelser. I avsnitt 20 er dette beskrevet som en undersøkelse av om «der foreligger en sådan indbyrdes sammenhæng» – på engelsk om «there is a connection of such a kind» – mellom kravene som kan skape slik risiko. Videre heter det i samme avsnitt:
- «For at afgørelser i denne forbindelse kan anses for uforenelige, er det ikke tilstrækkeligt, at der forekommer en divergens i løsningen af tvisten, men at en sådan divergens ydermere skal foreligge i forhold til samme retlige og faktiske situation.»
- (58) Det kreves altså at *den samme rettslige og faktiske situasjon* gir risiko for forskjellig bedømmelse ved separat behandling. Forskjeller i rettsgrunnlag som følge av ulikheter i landenes lovvalgsregler er imidlertid etter avsnitt 23 «ikke i sig selv til hinder for anvendelsen af artikel 6, nr. 1 ... forudsat at de sagsøgte kunne forudse, at de risikerede at blive sagsøgt i en medlemsstat, hvor mindst én af dem er hjemmehørende».
- (59) Den konkrete situasjonen i *CDC* var at EU-kommisjonen hadde truffet vedtak om at de saksøkte selskapene hadde deltatt i en «single and continuous infringement» – altså en samlet og sammenhengende overtredelse – av kartellforbudet i Romatraktaten artikkel 81 og EØS-avtalens artikkel 53, jf. avsnitt 10. Forskjeller mellom landene i den nasjonale erstatningslovgivningen var da ikke til hinder for anvendelsen av artikkel 6 nr. 1, idet de saksøkte «[u]nder disse omstændigheder kunne .. forvente efterfølgende at blive retsforfulgt for retterne i en medlemsstat, hvori en af dem var hjemmehørende», jf. avsnitt 24.
- (60) EU-domstolen presiserer i avsnitt 28 at «når de krav, der gøres gældende mod de forskellige sagsøgte, er konnekse» kan kumulasjon foretas «uden at det i øvrigt er nødvendigt særskilt at fastslå, at kravene ikke alene er fremsat med det formål at unddrage den ene af de sagsøgte hans værneting ved retterne i den medlemsstat, hvor han har bopæl». Det samme fremgår også av andre avgjørelser, se eksempelvis mindretallets henvisning i HR-2018-869-A avsnitt 130 til EU-domstolens dom 11. oktober 2007 i sak C-98/06 *Freeport* avsnitt 51-54. Mindretallet uttaler at det i denne dommen slås fast at
- «så lenge kravene er så nært forbundet at det er ønskelig å forene dem til felles behandling og avgjørelse for å unngå uforenlige avgjørelser, kan det ikke oppstilles et ytterligere krav om at de medsaksøkte ikke må være trukket inn i saken bare for å forhindre at deres saker blir avgjort av en annen domstol.»
- (61) Det er altså ingen plass for en misbrukslære når først tilknytningsvilkåret i artikkel 6 nr. 1 er oppfylt. Flertallet hadde ingen grunn til å gå inn på spørsmålet.
- (62) Saksøkeren har bevisbyrden for at vilkårene for kumulasjon er oppfylt, jf. EU-domstolens dom 13. juli 2006 i sak C-539/03 *Roche* avsnitt 39. Det er den nasjonale domstolen som avgjør dette, jf. EU-domstolens dom 1. desember 2011 i sak C-145/10 *Painer* avsnitt 83.
- (63) **Nærmere om prøvingsnormen etter artikkel 6 nr. 1**
- (64) Jeg går nå over til å se på hva som er normen for prøvingen av om tilknytningsvilkåret i artikkel 6

nr. 1 er oppfylt; det vil si normen for prøvingen av om «kravene er så nært forbundet» som bestemmelsen krever.

- (65) Etter norsk sivilprosess skal retten ved avgjørelsen av om et søksmål kan fremmes «bygge på partenes pretensjoner om de faktiske forhold og rettsregler kravet bygger på», jf. HR-2018-1463-U avsnitt 25. I dette avsnittet heter det videre:
- «Retten skal imidlertid prøve pretensjonene når disse ikke gjelder holdbarheten av det materielle kravet som fremmes, men bare har betydning for om søksmålsvilkårene er oppfylt, jf. Schei, Tvisteloven, Kommentartutgave, 2. utgave 2013 side 51-52, Rt-2006-209 avsnitt 15 og Rt-2006-220 avsnitt 18.»
- (66) I HR-2019-997-A avsnitt 58 uttrykkes på samme måte at retten bygger på pretensjoner om realiteten, «men ikke om prosessuelle vilkår ellers er oppfylt». Pretensjoner om prosessuelle vilkår er med andre ord undergitt rettens prøving.
- (67) Det foreligger ikke rettspraksis om normen for prøvingen av det prosessuelle vilkåret i Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 om at kravene på nærmere angitt måte er «nært forbundet». Høyesterett har imidlertid i Rt-2015-129 *Arrow* behandlet et tilsvarende spørsmål for så vidt gjelder fastsettelsen av det internasjonale vernetinget etter konvensjonen *artikkel 5 nr. 3* om saker om erstatning utenfor kontraktsforhold.
- (68) I *Arrow*-kjennelsen avsnitt 27 heter det at i søksmål som tvinger saksøkte til å forsvare seg utenfor bostedslandet, kan pretensjonene fra saksøkeren ikke uten videre legges til grunn for å avgjøre kompetansen til vedkommende domstol. Det vises til at EU-domstolen i tilknytning til artikkel 5 *nr. 1* har uttalt at domstolen kan prøve «om de grundlæggende betingelser for dens kompetence er oppfylt, når henses til de af den pågældende part fremlagte afgørende og relevante momenter, som beviser, hvorvidt der foreligger en kontrakt», jf. EU-domstolens dom 4. mars 1982 i sak C-38/81 *Effier* avsnitt 7, se tilsvarende EU-domstolen dom 28. januar 2015 i sak C-375/13 *Kolassa* avsnitt 61.
- (69) Videre følger det av *Arrow*-kjennelsen avsnitt 29 at det etter Høyesteretts praksis skjer «ei relativt utførleg prøving» av om retten har stedlig domskompetanse etter Luganokonvensjonen. Det uttales at dette «i alle fall i hovudsak [er] i samsvar med det som gjeld ved ordinær prøving etter norsk sivilprosess, jf. tvistelova § 4-5 om verneting som kan veljast av saksøkjaren». I avsnitt 30 er dette konkretisert slik:
- «Det som her er sagt, inneber ikkje at saksøkjaren i ei sak om fremjing må føre bevis for realiteten i saka. I ei sak etter norsk rett om eigedomsrett til fast eigedom er det såleis nok at saksøkjaren gjer det sannsynleg at tvisten gjeld ein fast eigedom på den staden søksmålet blir reist, deretter høyrer det til realiteten å avgjere om kravet om eigedomsrett kan takast til følgje. Utvalet legg til grunn at prinsippet er det same også etter Luganokonvensjonen ...»
- (70) I Rt-2008-1207 avsnitt 16 – som gjelder Luganokonvensjonen artikkel 5 nr. 1 om saker om kontraktsforhold – er uttalt at «[d]et antas å være tilstrekkelig med en viss sannsynliggjøring» av at det faktisk foreligger en kontraktsforpliktelse. Hvorvidt det foreligger «en sak om kontraktsforhold», er her altså et vilkår for jurisdiksjon.
- (71) Jeg legger etter dette til grunn at ved fastsettelsen av det internasjonale vernetinget i saker etter konvensjonen artikkel 5 nr. 1 om kontraktsforhold eller om erstatning utenfor kontraktsforhold etter artikkel 5 nr. 3 prøves jurisdiksjonsspørsmålet relativt utførlig; nærmere bestemt en prøving av om de nevnte prosessforutsetningene kan sannsynliggjøres i en viss grad. Pretensjoner om jurisdiksjon legges altså ikke opprøvd til grunn. En viss sannsynliggjøring er nødvendig også når spørsmålet er omtvistet. Men dette innebærer altså ikke at retten skal måtte ta stilling til om kravet

vil kunne føre frem. Terskelen vil sikre mot at pretensjoner primært utformes for å etablere jurisdiksjon.

- (72) Det er vanskelig å se grunner til at normen for prøvingen av prosessforutsetningen om at «kravene er så nært forbundet» som artikkel 6 nr. 1 krever, skulle avvike nevneverdig fra normen for prøvingen etter alternativene i artikkel 5.
- (73) EU-domstolens avgjørelse i *Freeport* fra 2007 gir støtte for dette. I avsnitt 41 er følgende uttalt om prøvingen etter artikkel 6 nr. 1:
- «Det tilkommer den nationale ret at vurdere, om der er en forbindelse mellom de forskjellige krav, der gøres gjældende for den, dvs. om der er risiko for uforenelige afgørelser, såfremt disse krav bliver påkendt hver for sig, og i denne henseende tage hensyn til alle nødvendige forhold i sagsakterne, hvilket – efter omstændighederne og uden at det på nogen måde er nødvendigt for at kunne foretage vurderingen – kan føre til, at retten tager hensyn til retsgrundlagene for de søgsmål, der er anlagt ved denne ret.»
- (74) Uttalelser om dette finnes også i *Painer* fra 2011. EU-domstolen tok der stilling til om søksmål som gjaldt i det vesentlige like krenkelser av nasjonal opphavsrettslovgivning, kunne kumuleres etter artikkel 6 nr. 1. I avsnitt 83 heter det følgende om prøvingen:
- «Det påhviler i øvrigt den nationale domstol under hensyntagen til samtlige omstændigheder i sagen at vurdere, om der er en forbindelse mellem de forskellige sager, som er blevet indbragt for den, dvs. om der er risiko for uforenelige afgørelser, såfremt disse søgsmål påkendes hver for sig. I den forbindelse kan det have betydning, om de sagsøgte, som sagsøges vedrørende indholdsmæssigt identiske ophavsretskrænkelser, har handlet selvstændigt eller ej.»
- (75) Det mest sentrale i de to uttalelsene er at kumulasjonsspørsmålet etter artikkel 6 nr. 1 skal avgjøres i lys av henholdsvis «alle nødvendige forhold i sagsakterne» og av «samtlige omstændigheter i sagen». Disse formuleringene uttrykker etter sitt innhold det samme. Etter min oppfatning gir begge anvisning på det som Høyesterett i Rt-2015-129 *Arrow* avsnitt 29 la til grunn om «ei relativt utførleg prøving» av om en sak faller inn under rammene for stedlig domskompetanse etter Luganokonvensjonen.
- (76) Etter det jeg kan se, må uttalelsene i *Freeport* og *Painer* lede til at intensiteten ved norske domstolers prøving av pretensjoner om vilkåret i artikkel 6 nr. 1 ikke kan være mindre enn prøvingen etter artikkel 5 nr. 3. Det er vanskelig å finne grunner til at pretensjoner om at «kravene er så nært forbundet» at det er risiko for uforenlige avgjørelser om de behandles separat, skal prøves mindre grundig enn pretensjoner om at en sak gjelder «erstatning utenfor kontrakt». Ved artikkel 6 nr. 1 innebærer dette en prøving av om det er en viss grad av sannsynlighet for at saksøkeren har et slikt forbundet krav, rettslig og faktisk, mot den ankersaksøkte som han hevder å ha. Dersom saksøkerens pretensjon om dette skulle legges uprøvd til grunn, ville man bryte med anvisningen i *CDC* avsnitt 18 om at artikkel 6 nr. 1 skal fortolkes strengt slik at ikke hovedregelen i artikkel 2 om bostedsverneting vannes ut.
- (77) **Oppsummering av prøvingsnormen**
- (78) Ved prøvingen etter artikkel 6 nr. 1 må det foretas en relativt utførlig vurdering av om «kravene er så nært forbundet», rettslig og faktisk, at det er ønskelig å forene dem til felles behandling og til felles avgjørelse «for å unngå risiko for uforenlige avgjørelser som en følge av separat behandling». Det er tilstrekkelig at saksøkeren påviser en viss sannsynlighet for at tilknytningskravet er oppfylt.
- (79) **Betydningen av kommisjonsvedtaket**

- (80) Lagmannsretten har lagt til grunn at CDC-avgjørelsen ikke er til hinder for en forening av ansvarssøksmål selv om ikke alle de saksøkte er omfattet av EU-kommisjonens vedtak om en samlet og sammenhengende overtredelse av konkurransereglene. Om dette heter det i kjennelsen:
- «Selv om den ankersaksøkte i CDC-avgjørelsen var adressert i kommisjonsvedtaket, så kan lagmannsretten ikke se at premiss 24 i den avgjørelsen kan tolkes antitetisk til at kravet om forutberegnelighet ikke oppfylles for (pretenderte) øvrige ansvarlige for overtredelsen som ikke er angitt som adressater i kommisjonsvedtaket. Søksmålene i CDC-saken var rettet kun mot adressater for kommisjonsvedtaket, slik at problematikken i vår sak ikke var aktuell i den saken.»
- (81) Slik jeg oppfatter de utenlandske saksøkte, anføres at det følger av EU-domstolens dom i *CDC* at fraværet av et kommisjonsvedtak mot Volvo Norge AS er til hinder for kumulasjon med søksmål som bygger på et slikt vedtak. Det mangler da en nødvendig objektiv tilknytningsfaktor mellom kravene, hevdes det.
- (82) Jeg er ikke enig i at CDC-avgjørelsen kan forstås slik. Saksforholdet var der at samtlige saksøkte var omfattet av et kommisjonsvedtak om overtredelse av konkurransereglene. Ulikheter i rettsgrunnlagene for erstatningskravene mot de saksøkte var ikke til hinder for kumulasjon, «forudsatt at de sagsøgte kunne forudse, at de risikerte at bli sagsøgt i en medlemsstat, hvor minst én af dem er hjemmehørende». I avsnitt 24 heter det så om dette:
- «Denne sidstnævnte betingelse er opfyldt, når der foreligger en enkelt kommissionsbeslutning, som fastslår en samlet overtrædelse af Unionens konkurrenceret, og som derfor ligger til grund for hver deltagers erstatningspligt som følge af hver karteldeltagers ulovlige handlinger.»
- (83) Det følger av dette at betingelsen om å kunne forutse en risiko for å bli saksøkt, er oppfylt når det foreligger en kommisjonsbeslutning om «en samlet overtrædelse». Men uttalelsen utelukker ikke dermed at risikoen for å bli saksøkt for en samlet overtredelse av konkurransereglene også kan forutses i *andre* tilfeller; altså i tilfeller der et slikt kommisjonsvedtak *ikke* foreligger. EU-domstolen uttrykker her bare det positive, og ikke det negative.
- (84) Denne forståelsen støttes av at EU- og EØS-borgerne etter fast rettspraksis har rett til direkte håndheving av de europeiske konkurransereglene, se blant annet EU-domstolens dom 14. mars 2019 i sak C-724/17 *Skanska* avsnitt 24. Der pekes det på at TEUF artikkel 101 og 102, svarende til EØS-avtalens artikkel 53 og 54, «skaber umiddelbare virkninger i forholdet mellem private og fremkalder rettigheder for borgerne, som de nationale retsinstanser skal beskytte». I EU-domstolens dom av 24. oktober 2018 i sak C-595/17 *Apple* avsnitt 35 er det uttrykkelig sagt at retten til å kreve erstatning «er uafhængig af, om en konkurrencemyndighed forinden har konstateret en sådan overtrædelse».
- (85) Jeg tilføyer her at det ikke er vedtaket som sådan som vil utgjøre erstatningsgrunnlaget for dem som er omfattet av vedtaket, men de overtredelser håndhevingsorganet gjennom vedtaket mener selskapene har begått i samme anledning. Det er i tilfellet saksøkeren som har bevisbyrden for at flere selskaper enn dem vedtaket rammer, har begått tilsvarende overtredelser i samme sakskompleks – med de utfordringer dette måtte innebære overfor en saksøkt som ikke har fått et vedtak mot seg.
- (86) Lagmannsretten har etter dette bygget på en riktig rettsoppfatning når den ikke har sett fraværet av et kommisjonsvedtak mot Volvo Norge AS som et selvstendig hinder for å gjøre selskapet til ankersaksøkt.
- (87) **Prøvingen av om «kravene er så nært forbundet» som angitt i artikkel 6 nr. 1**

- (88) Lagmannsretten har etter en samlet vurdering kommet til at de norske Posten-selskapene «i rimelig grad har sannsynliggjort pretensjonen om at Volvo Norge AS er solidarisk ansvarlig sammen med de øvrige saksøkte for brudd på konkurransereglene». Den har derfor konkludert med at vilkårene for å kunne kumulere kravene mot de utenlandske saksøkte med kravet mot Volvo Norge AS er oppfylt.
- (89) Jeg konstaterer at lagmannsretten har tatt et riktig rettslig utgangspunkt for prøvingen når den peker på at en pretensjon om at Volvo Norge AS er solidarisk ansvarlig *ikke* er tilstrekkelig, men at saksøkeren må sannsynliggjøre pretensjonen i rimelig grad – også formulert som et krav om «en viss sannsynliggjøring», slik jeg tidligere har gjort rede for.
- (90) De utenlandske saksøkte mener imidlertid at lagmannsrettens konkrete prøving viser at den har bygget på en uriktig rettsoppfatning om hva som kreves for en samlet og sammenhengende overtredelse av konkurransereglene.
- (91) Høyesteretts kompetanse er, for så vidt gjelder søksmålet fra de norske saksøkerne, begrenset til å prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning. Lagmannsrettens konkrete rettsanvendelse og opplysninger om saksforholdet kan imidlertid kaste lys over regelforståelsen, jf. HR-2017-833-A avsnitt 23 med ytterligere henvisninger. Jeg går i det følgende derfor nærmere inn på dette.
- (92) Av kjennelsen fremgår at lagmannsretten har bygget på en oppfatning om at det for et solidarisk ansvar for en samlet og sammenhengende overtredelse av konkurransereglene «ikke synes å stilles krav til omfattende aktivitet». Den mener det heller ikke kan stilles krav om at «Volvo Norge AS må ha deltatt på 'lik linje' med adressatene for vedtaket». Videre bygger lagmannsretten på at det er «holdepunkter i norsk erstatningsrett for solidaransvar for selskaper som har overtrådt konkurransereglene».
- (93) Deretter trekkes følgende fire faktorer – benevnt som «de objektive holdepunktene» – frem som avgjørende for vurderingen av om tilknytningsvilkåret er oppfylt:
- En stor andel av de bilene som Posten-selskapene har anskaffet, har vært kjøpt eller leaset fra Volvo Norge AS. Selskapet er således ikke tilfeldig valgt for å etablere verneting i Norge.
 - Volvo Norge AS har ikke etterkommet Posten-selskapenes provokasjoner om fremleggelse av EU-kommisjonens Statement of Objections eller de partsoffentlige versjonene av Kommisjonens vedtak. Dette gjør at lagmannsretten mener det ikke kan stilles for strenge krav til det faktiske grunnlaget for prøvingen.
 - Volvo Norge AS er et selskap i samme konsern som flere av adressatene for kommisjonsvedtaket.
 - Konsernforholdet understøtter at Posten-selskapenes pretensjon om et solidaransvar er rimelig sannsynliggjort. Dette vil særlig gjelde hvis personer med tilknytning til adressatene for kommisjonsvedtaket også har hatt styreverv eller andre ledende posisjoner i Volvo Norge AS. Volvo-selskapet har ikke fremlagt etterspurte opplysninger om eventuell kryssrepresentasjon i selskapenes styrende organer. Denne manglende avklaringen må føre til at det heller ikke på dette punktet kan stilles for strenge krav til det faktiske grunnlaget for prøvingen.
- (94) Jeg forstår lagmannsrettens samlede vurdering slik at konsernrelasjonen med selskaper som er omfattet av kommisjonsvedtaket, og manglende oppklaringer fra Volvo-selskapets side om kryssrepresentasjon, er med på å begrunne at man mener det er en viss sannsynlighet for at Volvo Norge AS har vært kjent med handlinger som ligger til grunn for kommisjonsvedtaket. Videre forstår jeg det slik at man mener det da er en viss sannsynlighet for at det norske selskapet har solgt biler med slik kunnskap. Den konkrete bevisbedømmelsen kan Høyesterett ikke prøve. Jeg nevner imidlertid at de utenlandske saksøkte har gjort gjeldende at manglende fremleggelse av

opplysninger ikke kan vektlegges så lenge domstolen ennå ikke har avgjort sin stedlige kompetanse. Etter mitt syn kan de saksøkte ikke høres med dette i en situasjon der spørsmålet om internasjonal domsmyndighet nettopp krever en viss sannsynliggjøring av at kravene er så nært forbundet som angitt i artikkel 6 nr.1. Det kan ut fra prinsippet om fri bevisbedømmelse da ikke være noe i veien for at retten i en større sammenheng vektlegger at etterspurt informasjon om styremedlemskap som kunne ha kastet lys over forholdet, ikke er fremlagt. Dette må gjelde selv om noe rettslig pålegg om fremleggelse ikke er gitt. Den konkrete vurderingen kan Høyesterett imidlertid heller ikke på dette punktet prøve.

- (95) For så vidt gjelder normen for vurderingen av om en pretensjon om solidaransvar for en samlet og sammenhengende overtredelse i rimelig grad er sannsynliggjort, har de utenlandske saksøkte vist til blant annet EU-domstolens dom 26. september 2018 i sak C-99/17 P *Infineon*. Det gjøres gjeldende at denne dommen viser at lagmannsretten ved sin prøving har lagt en uriktig norm til grunn. Etter dommens avsnitt 172 kreves for et slik ansvar bevis for
- «at virksomheden ved sin egen adfærd havde til hensigt at bidrage til de fælles mål, som deltagerne som helhed forfulgte, og at den havde kendskab til den ulovlige adfærd, som de øvrige virksomheder havde planlagt eller udvist med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko».
- (96) Etter mitt syn er lagmannsrettens oppfatning av at det gjelder et begrenset aktivitetskrav for det aktuelle solidaransvaret ikke på kollisjonskurs med EU-domstolens praksis om at slikt ansvar krever egen planmessig, ulovlig adferd vel vitende om at de øvrige virksomhetene har vært ute i samme ærend. Også et lavt aktivitetsnivå kan foregå på et informert grunnlag og utføres planmessig. Den prøvningsintensitet som de utenlandske saksøkte her argumenterer for, går derfor ut over hva som kreves for «en viss sannsynliggjøring». Hvorvidt Volvo Norge AS har begått handlinger som kan medføre solidaransvar, trenger retten ikke ta stilling til ved prøvingen av prosessforutsetningene.
- (97) Avslutningsvis nevnes at lagmannsretten har pekt på at kravet mot de utenlandske saksøkte gjelder en overtredelse som omfatter hele EØS-området. Det har derfor vært forutberegnelig for de utenlandske saksøkte å kunne bli saksøkt av kunder i hvilket som helst EØS-land, uavhengig om de aktuelle kundene er hjemmehørende i landene til adressatene for kommisjonsvedtaket eller ikke. Etter min oppfatning har lagmannsretten tatt et riktig rettslig utgangspunkt for vurderingen av forutberegnelighet. Den konkrete bedømmelsen kan Høyesterett som nevnt ikke prøve.
- (98) De utenlandske saksøktes anke over lagmannsrettens avgjørelse om at tilknytningskravet er oppfylt for de norske Posten-selskaperes del, kan etter dette ikke føre frem.
- (99) **Posten-selskaperes alternative kravgrunnlag – foretaksansvaret**
- (100) Posten-selskapene har som et alternativt ansvarsgrunnlag anført at Volvo Norge AS er ansvarlig alene ut fra sin konserntilknytning til selskaper som hefter for erstatningskravet med utgangspunkt i kommisjonsvedtaket.
- (101) De utenlandske saksøkte har – ved siden av å bestride anførselens materielle innhold – gjort gjeldende at det alternative kravgrunnlaget ikke bygger på samme faktiske og rettslige situasjon som de øvrige krav i saken.
- (102) Ettersom jeg er kommet til at tilknytningsvilkåret er oppfylt for så vidt gjelder et eventuelt solidaransvar, er Oslo tingrett etablert som internasjonalt verneting for de utenlandske saksøkte i den aktuelle sak. Jeg kan ikke se at det etter artikkel 6 nr. 1 da er en prosessforutsetning at også det alternative kravgrunnlaget må oppfylle tilknytningsvilkåret i bestemmelsen. En slik deling vil reise uklare litispendens- og rettskraftspørsmål og dessuten kunne gi dårlig prosessøkonomi

samlet sett. Det er derfor ikke nødvendig å ta stilling til den innsigelsen som er reist.

- (103) **Om de utenlandske Posten-selskapenes søksmål mot de utenlandske saksøkte**
- (104) Lagmannsretten har i sin avgjørelse skilt mellom de norske og utenlandske saksøkerne. Skillet bygger på at de utenlandske Posten-selskapene – som ikke har kjøpt biler av det norske selskapet – «ikke i tilstrekkelig grad har sannsynliggjort sin pretensjon om å ha et krav mot Volvo Norge AS som er så nært forbundet med de utenlandske saksøkernes krav mot de øvrige 14 utenlandske saksøkte» at tilknytningsvilkåret er oppfylt.
- (105) Artikkel 6 nr. 1 regulerer kumulasjon på saksøktesiden. Søksmålene som skal kumuleres, gjelder Volvo Norge AS' påståtte solidariske ansvar som deltaker i en samlet og sammenhengende overtredelse. Pretensjonen om et solidaransvar gjør at det da ikke er nødvendig å rette kravet mot den av kartelldeltakerne man har kjøpt biler fra. Det er derfor ikke grunnlag for det skillet som lagmannsretten har foretatt.
- (106) Lagmannsrettens slutning om avvisning medfører imidlertid at Høyesterett har full kompetanse i spørsmålet om prosessforutsetningen er oppfylt for de utenlandske Posten-selskapenes søksmål mot de utenlandske saksøkte.
- (107) Kommisjonsvedtaket inneholder en nærmere beskrivelse av kartellsamarbeidet, dets form og gjennomføringsmåte. Videre er det gjort rede for at samarbeidet og informasjonsutvekslingen har funnet sted på et høyt nivå i de respektive organisasjonene, jf. blant annet vedtakets avsnitt 51 om deltakelse i møter i perioden 1997-2004 «involving senior managers of all Headquarters». I lys av dette og at Volvo-selskapene ikke har fremlagt opplysninger som kan oppklare saksøkernes anførsler knyttet til kryssrepresentasjon, har jeg ikke grunnlag for å komme til noe annet resultat enn at lagmannsrettens konklusjon om en viss sannsynliggjøring av prosessforutsetningene for så vidt gjelder søksmålet til de norske saksøkerne også er oppfylt for de utenlandske saksøkernes søksmål.
- (108) Søksmålene fra de utenlandske saksøkerne tillates etter dette fremmet.
- (109) **Konklusjon og sakskostnader**
- (110) Anken til de utenlandske saksøkerne har etter dette ført frem, mens anken til de utenlandske saksøkte ikke har ført frem. Det praktiske resultat er at norsk domstol er stedlig kompetent til å behandle Posten-selskapenes søksmål mot alle de saksøkte, slik Posten-selskapenes stevning har lagt opp til.
- (111) Posten-selskapene har nedlagt påstand om sakskostnader. Ut fra den konklusjon jeg er kommet til, har Posten-selskapene fått fullt medhold i spørsmålet om søksmålene kan fremmes. Etter tvisteloven § 20-8 andre ledd andre punktum, jf. § 20-2, har selskapet da som hovedregel krav på å få erstattet sine sakskostnader ved behandlingen av avvisningsspørsmålet for alle instanser. Saken har imidlertid reist flere prinsipielle spørsmål i tilknytning til anvendelsen av Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1 om internasjonalt vernetting. Dette er spørsmål som Høyesterett tidligere ikke har tatt stilling til og som de saksøkte har hatt grunn til å få prøvd. Jeg finner etter dette grunn til å gjøre unntak fra hovedregelen, jf. § 20-2. Kostnader tilkjennes derfor ikke for noen instans.
- (112) Jeg stemmer for denne

KJENNELSE:

1. I anken fra de utenlandske Posten-selskapene:

Søksmålet fra Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring

Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking a.s. fremmes.

2. I anken fra de utenlandske saksøkte:

Anken forkastes.

3. I begge tilfelle:

Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

(113) Dommer **Bull**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(114) Dommer **Steinsvik**: Likeså.

(115) Dommer **Kallerud**: Likeså.

(116) Dommer **Møse**: Likeså.

(117) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

KJENNELSE:

1. I anken fra de utenlandske Posten-selskapene:

Søksmålet fra Bring Linehaul AB, Svebol Logistics AB, Bring Frigo Åkeri AB, Bring Åkeri AB, Bring Express Sverige AB, Bring Cargo Inrikes AB og Bring Trucking a.s. fremmes.

2. I anken fra de utenlandske saksøkte:

Anken forkastes.

3. I begge tilfelle:

Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

1 Tilføyd av Lovdata.